

بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی بر کیفیت موسسات حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیلگری هزینه های نمایندگی در شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران

تقی اسدی

کارشناسی حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
taghiasadi21@gmail.com

چکیده

شرکت های دارای روابط سیاسی، از مزایای اقتصادی متعددی بهره مند می شوند بنابراین احتمال کمتری دارد تا حسابرسان با کیفیت بالا را انتخاب کنند تا مدیریت سود و رفتارهای فرصت طلبانه را مخفی نمایند. و از طرفی مدیران، با هدف کسب مزیت هایی برای بنگاه تحت مدیریت خود، معمولاً به برقراری و حفظ ارتباط با دولت می پردازند، اما در بازارهای با چارچوب های نظارتی ضعیف این رابطه می تواند منجر به مساله نمایندگی و هزینه های مرتبط با آن شود. هدف این پژوهش، بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی بر کیفیت موسسات حسابرسی با در نظر گرفتن نقش تعدیلگری هزینه های نمایندگی در شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران است. با استفاده از تحلیل رگرسیونی، رابطه بین متغیرهای مزبور در ۱۷۸ شرکت پذیرفته شده در بورس تهران برای دوره ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می دهد رابطه مثبت و معناداری بین ارتباطات سیاسی شرکت با انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت وجود دارد و همچنین هزینه های نمایندگی رابطه مستقیم بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت را تشدید می کند.

واژه های کلیدی: هزینه های نمایندگی، ارتباطات سیاسی، کیفیت موسسات حسابرسی.

مقدمه

تئوری نمایندگی بر رابطه بین نماینده و کارفرما متمرکز است. مشکل کارفرما - نماینده زمانی رخ می دهد که منافع کارفرما و نماینده با هم تضاد پیدا کند. انتخاب حسابرسان با تئوری نمایندگی قابل توضیح است. بنابراین، این نظریه را می توان به عنوان نظریه زیربنایی پژوهش حاضر در نظر گرفت. همانطور که جنسن و همکاران (۱۹۷۶)، اشاره کردند، اگر دو طرف یک رابطه به دنبال به حداکثر رساندن مطلوبیت خود باشند، نماینده لزوماً به نفع سهامداران عمل نخواهد کرد. این هدف به حداکثر رساندن مطلوبیت ممکن است منجر به رفتار فرصت طلبانه مدیر شود. هزینه های نمایندگی برای نظارت و محدود کردن رفتار فرصت طلبانه مدیر ایجاد می شود که ممکن است ارزش شرکت را کاهش دهد (نامیتا و همکاران، ۲۰۱۶). علاوه بر این، در شرکت هایی با هزینه های نمایندگی بالاتر، مدیران ممکن است حسابرسان با کیفیت بالاتر را انتخاب کنند (جنسن و همکاران، ۲۰۰۵)، یا رفتار فرصت طلبانه ممکن است منجر به انتخاب حسابرس ضعیف-تری شود (پیوت، ۲۰۱۰). در کشورهای در حال توسعه که سیستم های اقتصادی آنها غالباً مبتنی بر ارتباطات است، یکی

از عوامل اساسی که نسبت به عوامل دیگر بر انگیزه‌های مدیریت در گزارشگری مالی تاثیر می‌گذارد عامل سیاسی بودن مدیران و مالکان شرکت‌ها بدلیل دولتی بودن شرکت‌ها و صنایع بزرگ تاثیرگذار بر اقتصاد و نیز نظام اقتصادی حاکم بر کشور، یعنی اقتصاد دولتی می‌باشد (نیکومرام و همکاران، ۱۳۹۲). از سوی دیگر، تصمیم‌گیری صحیح و به‌موقع در بنگاه‌های اقتصادی و سایر مؤسسات مستلزم وجود اطلاعات معتبر، شفاف و قابل مقایسه است. قسمت اعظم اطلاعات حسابداری در صورت‌های مالی منعکس می‌شود. یکی از صورت‌های مالی اساسی که برای گرفتن تصمیمات اقتصادی و در جهت ارزیابی وظیفه مباشرت مدیران از اهمیت زیادی برخوردار است، صورت سود و زیان است که منعکس کننده عملکرد بنگاه اقتصادی در یک دوره مالی است. مدیران واحدهای تجاری به دلایل مختلف می‌کوشند از طریق کاربرد روش‌های گوناگون حسابداری و یا تصمیمات اجرایی، سود دوره مالی را مدیریت کنند تا وضعیت مورد نظر خود را از عملکرد بنگاه اقتصادی ارائه کنند. یکی از راه‌های مقابله با مدیریت سود در شرکت‌ها فرآیند حسابرسی با کیفیت می‌باشد (اسدی و اشکانی، ۱۳۹۳). از سویی دیگر، به بیان جنسن و مک‌لینگ (۱۹۷۶)، مدیران برای کسب اعتماد اعتبار دهندگان و سهامداران، از حسابرسی مستقل و برون‌سازمانی برای نظارت بر خود و جلوگیری از اقدامات ناپه‌نجان استفاده می‌کنند. هرچه هزینه‌های نمایندگی افزایش یابند، تقاضا برای کیفیت بالاتر حسابرسی بیشتر می‌شود، بدون توجه به این موضوع که آیا به صورت داوطلبانه انجام می‌شود یا توسط عوامل برون‌سازمانی تحمیل شده است (واتز و زیمرمن، ۱۹۸۶). بنابر موارد مذکور و با توجه به نقش کنترلی و اعتباردهی حسابرسان و وجود سطوح متفاوت کیفیت مؤسسات حسابرسی از یک سو و همچنین وجود انگیزه‌ها و مسائل مختلف در تهیه و ارائه اطلاعات و گزارش‌های مالی به‌وسیله مدیریت از سویی دیگر، در این مطالعه تلاش می‌شود به بررسی رابطه هزینه‌های نمایندگی و ارتباطات سیاسی با کیفیت مؤسسات حسابرسی پرداخته شود.

مبانی نظری پژوهش

اهمیت درک نقش شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی در اقتصادهای کشورهای در حال توسعه، ناشی از رشد آن‌ها و اهمیت متعاقب در دهه اخیر است (بلیس و همکاران^۱، ۲۰۱۹). علاوه بر این، توجه به تأثیر ارتباطات سیاسی در کشورهای آسیایی، از مباحث مورد توجهی است که توجه محققان را به خود جلب کرده است (برکمن و گالپودیتج^۲، ۲۰۱۶). دو دید متضاد با توجه به نقش ارتباطات سیاسی در انتخاب حسابرسان وجود دارد. از دیدگاه هم تراز می‌شود، اعتقاد بر این است که حسابرسان با کیفیت بالا در متقاعد کردن سرمایه‌گذاران خارجی در شرکت‌های با ارتباطات سیاسی که به دنبال سلب مالکیت منافع سهامداران جزء نیستند، موثرتر هستند. بنابراین، شرکت‌های با ارتباطات سیاسی به احتمال زیاد حسابرسان با کیفیت بالا را انتخاب می‌کنند تا مشکلات سازمان و سوء ظن اطلاعات نامتقارن را کاهش دهند (چوی و همکاران، ۲۰۰۷؛ گودهای و همکاران، ۲۰۱۴). علاوه بر این، ارتباطات سیاسی می‌تواند طی رخدادهای بحران‌های عظیم مالی، مانند یک سازوکار بیمه‌ای عمل کند (داچین و همکاران، ۲۰۱۲؛ فاسیو و همکاران، ۲۰۰۶). مخالفان این دیدگاه ادعا می‌کنند که شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی، از مزایای اقتصادی متعددی بهره‌مند می‌شوند. برای نمونه، این قبیل شرکت‌ها می‌توانند دسترسی آسان‌تری به قانون‌گذاران داشته باشند (برای مثال؛ هال و وایمن، ۱۹۹۰؛ میلو و همکاران، ۲۰۱۰)، تأثیر بیشتری برای قانون‌گذاران بگذارند (فاسیو و همکاران، ۲۰۰۶) و متعاقباً قراردادهای دولتی بیشتری را به دست آورند (گلدمن و همکاران، ۲۰۰۹؛ تاهون، ۲۰۱۴) و ظرفیت استقراض بیشتری را برای خود فراهم سازند (فاسیو و پارسلو، ۲۰۱۱؛ هاستون و همکاران، ۲۰۱۴) بنابراین، کمتر تمایل به جلب رضایت خواسته‌های سرمایه‌گذاران خارجی با

¹ Bliss and Gul

² Berkman and Galporthage

توجه به فعالیتهای حسابداری دارند (برنت و لی، ۲۰۰۳؛ کلاسنس و همکاران، ۲۰۰۸) بنابراین، شرکت‌های با ارتباطات سیاسی تمایلی به انتخاب حسابرسان با کیفیت بالا ندارند که بر شفافیت شرکت اصرار می‌ورزند (دی فوند و همکاران، ۱۹۹۹). با این وجود از نقش واسطه‌ای هزینه‌های نمایندگی بر انتخاب یک موسسه حسابرسی علی‌رغم اهمیت آن در تعیین کیفیت حسابرسی تا حد زیادی غفلت شده است، ممکن است که مسائل نمایندگی راهبری، شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی را دچار افت کنند و منجر به فعالیتهای مخرب ارزش و رانت جویانه شوند. در همین راستا، گودهای و همکاران (۲۰۱۴)، در مطالعه‌ای بین‌المللی گزارش نمودند که شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی، به منظور پرهیز از هزینه‌های نمایندگی مرتبط با ارتباطات سیاسی، به احتمال بیشتری از چهار موسسه حسابرسی بزرگ استفاده می‌کنند. توضیح این‌که چهار موسسه حسابرسی بزرگ، دارای شهرت بین‌المللی در ارائه حسابرسی باکیفیت می‌باشند و با توجه به بازار بین‌المللی که در اختیار دارند، ارزش بیمه‌گیری بالایی دارند. این در حالی است که چگونگی تأثیرگذاری ارتباطات سیاسی بر قرارداد حسابرس - صاحبکار در بازار سرمایه و حسابرسی ایران، موضوعی ناشناخته است. از سویی دیگر، چهار موسسه حسابرسی بزرگ در ایران فعالیت ندارند و لازم است که در مطالعات مربوط به این حوزه، از معیارهای جایگزین مانند تخصص حسابرس در صنعت، اندازه موسسه حسابرسی و رتبه اعتباری موسسه حسابرسی استفاده گردد. فرانکیس و ویلسون (۱۹۸۸)، دفوند (۱۹۹۲)، کراسول و همکاران (۱۹۹۵)، اشبا و همکاران (۲۰۰۳)، و فان و همکاران (۲۰۰۵)، شواهدی تجربی ارائه نمودند مبنی بر این‌که اگر هزینه‌های نمایندگی افزایش یابند (از دیدگاه‌های مختلف)، شرکت به انتخاب حسابرسان با کیفیت بالا تمایل خواهد داشت تا این قبیل تضادها را بکاهد. بنابراین، ارتباطات سیاسی می‌تواند دارای اثر منفی بر انتخاب حسابرسان باکیفیت باشد. و مسائل نمایندگی می‌توانند دارای اثر مثبت بر انتخاب حسابرسان باکیفیت باشند. لذا در مطالعه حاضر این پرسش‌ها مطرح می‌شوند که (۱) آیا ارتباطات سیاسی شرکت موجب انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت نمی‌گردد؟ (۲) آیا هزینه‌های نمایندگی موجب انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت می‌گردد؟ (۳) آیا هزینه‌های نمایندگی بر ارتباط بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت موثر است؟

پیشینه تجربی پژوهش

سیلوا و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی، تأثیر ارتباطات سیاسی بر هزینه سرمایه و عملکرد شرکت‌ها را بررسی کردند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد ارتباطات سیاسی بر هزینه سرمایه، تأثیر منفی معنادار و ارتباطات سیاسی بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر مثبت معناداری دارد. مالول و همکاران (۲۰۲۱)، تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد و ارزش شرکت‌های تونسی را بررسی کردند. بر اساس نتایج به دست آمده، ارتباطات سیاسی موجب بهبود عملکرد و ارزش شرکت می‌شود. در واقع سرمایه‌گذاران به دلیل کسب منافع بیشتر، به سرمایه‌گذاری در شرکت‌هایی با ارتباطات سیاسی بالا تمایل نشان می‌دهند. بروکس (۲۰۲۰)، در مطالعه‌ای تحت عنوان روابط سیاسی و تقاضا برای حسابرسان متخصص در صنعت، استدلال نمود که شرکت‌های دارای روابط سیاسی، در راستای کمینه‌سازی هزینه‌های نمایندگی مربوط به روابط سیاسی، تقاضای بیشتری برای استفاده از حسابرسان متخصص صنعت خواهند داشت. با بررسی شرکت‌های فعال در بازار سرمایه ایالات متحده آمریکا در راستای استدلال پیش‌گفته، ارتباطی مستقیم بین روابط سیاسی و انتخاب حسابرسان متخصص صنعت یافت. ژانگ و همکاران (۲۰۱۹)، در مطالعه‌ای تحت عنوان ارتباطات سیاسی، شفافیت و انتخاب حسابرس: شواهدی از شرکت‌های تحت مالکیت خانوادگی در چین، به بررسی ارتباط بین ارتباطات سیاسی، شفافیت و انتخاب حسابرس پرداختند. نتایج بررسی‌های آنان نشان داد شرکت‌هایی که شفافیت کمتری در افشاء دارند، در مقایسه با سایر شرکت‌ها، موسسات حسابرسی کوچک و با کیفیت پایین را به‌عنوان حسابرس

انتخاب می‌نمایند. همچنین شرکت‌هایی که مدیران آن‌ها افراد سیاسی هستند، معمولاً موسسات حسابرسی کوچک را به-عنوان حسابرسی خود انتخاب می‌نمایند. لئونگ و چنگ (۲۰۱۱)، در مطالعه‌ای با عنوان سازوکارهای حاکمیت شرکتی و انتخاب حسابرسی: شواهدی از چین، به بررسی ارتباط بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی و انتخاب حسابرسان با کیفیت بالا و با کیفیت پایین با استفاده از داده‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین پرداختند. نتایج بررسی-های آنان نشان داد که معیارهای مشخص حاکمیت شرکتی (مالکیت بزرگترین سهامداران، میزان مالکیت سایر سهامداران عمده و درصد مدیران مستقل در هیئت مدیره) دارای تأثیری مستقیم و معنادار بر انتخاب حسابرسی با کیفیت بالا هستند. وانگ و ژین (۲۰۱۱)، در مطالعه‌ای تحت عنوان "انتخاب حسابرسی و الگوی اقلام تعهدی برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس"، به بررسی رابطه بین انتخاب حسابرسی و کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار هنگ‌کنگ پرداختند. نتایج بررسی‌های آنان نشان داد شرکت‌هایی که حسابرسی آن‌ها یکی از چهار موسسه بزرگ حسابرسی است، کیفیت سود بالاتری در مقایسه با سایر شرکت‌ها دارند. همچنین شرکت‌هایی که توسط موسسات حسابرسی کوچک، حسابرسی می‌شوند، سود خود را کمتر از واقع گزارش می‌کنند. بروکس (۲۰۱۶)، در مطالعه‌ای تحت عنوان ارتباطات سیاسی و تقاضا برای حسابرسان متخصص در صنعت، استدلال نمود که شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی، در راستای کمینه‌سازی هزینه‌های نمایندگی مربوط به ارتباطات سیاسی، تقاضای بیشتری برای استفاده از حسابرسان متخصص صنعت خواهند داشت. با بررسی شرکت‌های فعال در بازار سرمایه ایالات متحده آمریکا در راستای استدلال پیش‌گفته، ارتباطی مستقیم بین ارتباطات سیاسی و انتخاب حسابرسان متخصص صنعت یافت.

رضوانی راز و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهش خود به بررسی نقش واسطه‌ای هزینه‌های نمایندگی بر رابطه بین کیفیت سود، افشای اختیاری و هزینه سرمایه پرداختند. نتایج حاصله نشان می‌دهد که کیفیت سود به‌طور مستقیم بر هزینه سرمایه تأثیر گذار نبوده و به واسطه هزینه‌های نمایندگی به‌طور غیر مستقیم تأثیر منفی دارد. اثر کل (مجموع اثر مستقیم و غیر مستقیم) کیفیت سود بر هزینه سرمایه در سطح خطای پنج درصد معنی دار و منفی است. همچنین اثر مستقیم افشای اختیاری بر هزینه سرمایه معنی دار نیست، درحالی که اثر غیر مستقیم و اثر کل آن با مداخله هزینه‌های نمایندگی بر هزینه سرمایه در سطح خطای یک درصد منفی و معنی دار است. حیدرپور و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی تأثیر هزینه نمایندگی در رابطه نظام حاکمیت شرکتی و هزینه سرمایه سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آنها حاکی از آن است که بین نظام حاکمیت شرکتی و هزینه سرمایه سهام، رابطه معکوس وجود دارد؛ یعنی شرکت‌ها هرچه نظام حاکمیت بهتری داشته باشند، هزینه مالی کمتری متحمل خواهند شد و سرمایه‌گذاران، بازده کمتری از آنها مطالبه می‌کنند. درواقع، هرچه هزینه نمایندگی کمتر باشد، سرمایه‌گذار اطمینان بیشتری میکند و در نتیجه، سرمایه مالی بیشتری برای شرکت‌ها مهیا میشود. هزینه نمایندگی و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در رابطه نظام حاکمیت شرکتی و هزینه سرمایه نیز سهام تأثیر می‌گذارد. صالحی نیا و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهش خود به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر سیاست‌های تأمین مالی پرداختند. یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش بیانگر آن است که ارتباطات سیاسی بر نسبت بدهی‌های کوتاه مدت، نسبت بدهی‌های بلند مدت، نسبت مجموع بدهی‌ها و هزینه بدهی تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین یافته‌ها بیانگر آن است که ارتباطات سیاسی بر رتبه اعتباری شرکت‌ها تأثیر منفی معناداری دارد. معطوفی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی رابطه ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی شرکت باتوجه به نقش تعدیلی کیفیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آنها حاکی از آن است که بین ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، کیفیت حسابرسی رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی را تعدیل میکند. متوفی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهش خود رابطه ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی شرکت با توجه به نقش تعدیلی کیفیت حسابرسی پرداختند.

نتایج نشان می‌دهند بی‌ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، کیفیت حسابرسی رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی را تعدیل می‌کند. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آنها حاکی از آن است که کیفیت حسابرسی اثر منفی و معناداری بر درماندگی مالی و ارتباط بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد، همچنین رابطه ای بین میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین ارتباطات سیاسی و درماندگی مالی یافت نشد. ملکیان و پاشایی (۱۳۹۱)، در پژوهشی تحت عنوان "تأثیر نظام راهبری شرکتی بر انتخاب حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، به بررسی تأثیر برخی سازوکارهای نظام راهبری شرکتی بر انتخاب حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج بررسی‌های آنان نشان داد که بین تعداد اعضای غیرموظف هیئت مدیره و تفکیک مدیر عامل از هیئت مدیره با انتخاب حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. اما بین درصد مالکیت سهامدار عمده و انتخاب حسابرسی رابطه معناداری دیده نشد. باغبانی و همکاران (۱۳۹۲)، در مطالعه‌ای تحت عنوان "تأثیر حاکمیت شرکتی بر انتخاب حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، به بررسی تأثیر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی بر انتخاب حسابرسی با کیفیت پرداختند. نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که بین متغیرهای مالکیت سهامداران نهادی، تعداد اعضای هیئت مدیره و تعداد اعضای غیرموظف هیئت مدیره رابطه منفی و معناداری با انتخاب حسابرسی با کیفیت وجود دارد و بین سهامداران کنترلی (درصد مالکیت بالا) با انتخاب حسابرسی با کیفیت، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنی‌مهد و جعفری معافی (۱۳۹۲)، در مطالعه‌ای تحت عنوان "کیفیت اقلام تعهدی و انتخاب حسابرسی"، به بررسی رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و انتخاب حسابرسی در سطح شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج بررسی‌های آنان نشان داد که اندازه صاحبکار، تغییر مدیریت و کیفیت اقلام تعهدی بر انتخاب موسسات بزرگ حسابرسی به عنوان حسابرسی، موثر است. این در حالی است که خصوصی‌سازی حرفه حسابرسی و وجود رقابت در این حرفه، موجب افزایش تغییر حسابرسی در شرکت‌ها می‌گردد. وکیلی‌فرد و همکاران (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای تحت عنوان "کیفیت سود و انتخاب حسابرسی (مورد مطالعه: شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)"، به این نتیجه رسیدند که بین کیفیت سود شرکت‌های حسابرسی شده به وسیله موسسه‌های کوچک حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران و شرکت‌های حسابرسی شده به وسیله موسسه‌های بزرگ حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران، اختلاف معناداری وجود دارد. بنابراین، می‌توان چنین بیان کرد کوچکی و بزرگی موسسه‌های حسابرسی می‌تواند بر میزان کیفیت سود شرکت‌ها تأثیرگذار است.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری ارائه شده، فرضیه‌های مطالعه حاضر به شرح زیر خواهد بود:

۱. بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه معنادار وجود دارد.
۲. بین هزینه‌های نمایندگی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه معنادار وجود دارد.
۳. هزینه‌های نمایندگی، بر رابطه بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت تأثیرگذار است.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی و بر مبنای هدف از نوع پژوهش کاربردی است و به روش پس‌رویدادی انجام شده است. اطلاعات مورد نیاز برای اندازه‌گیری متغیرها و آزمون فرضیه‌های پژوهش به‌طور کلی از نرم‌افزار رهاورد نوین

استخراج شده‌اند و در مواردی که اطلاعات مورد نیاز در دسترس نبود، به صورت‌های مالی حسابرسی شده و سایر گزارش‌های منتشره در تارنمای شرکت‌ها، کدال و سازمان بورس اوراق بهادار مراجعه شده است. داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار اکسل ۲۰۱۸ آماده و سپس با استفاده از نرم‌افزار Eviews14 و Stata14 تجزیه و تحلیل شدند.

جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ است. شرکت‌های دارای معیارهای زیر به عنوان نمونه آماری انتخاب شده‌اند:

(۱) شرکت تا قبل از سال ۱۳۹۶ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و تا پایان سال ۱۴۰۰ در بورس فعال باشند.

(۲) به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند ماه باشد و شرکت طی بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ سال مالی و نوع فعالیت خود را تغییر نداده باشند.

(۳) به لحاظ ساختار گزارشگری جداگانه ای که شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی (لیزینگ‌ها و بیمه‌ها و هلدینگ‌ها و بانک‌ها و موسسات مالی) دارند از نمونه حذف می‌شوند.

(۴) شرکت‌ها وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه نداشته باشند.

(۵) اطلاعات مالی آنها در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ در دسترس باشد.

بعد از مدنظر قرار دادن کلیه معیارهای بالا، تعداد ۱۷۸ شرکت به عنوان جامعه غربالگری شده باقیمانده است. که همه آن‌ها به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. از این رو مشاهدات ما طی بازه زمانی ۱۳۹۶ لغایت ۱۴۰۰ به ۸۹۰ سال - شرکت (۵ سال ۱۷۸x شرکت) می‌رسد.

اندازه‌گیری متغیرها و تصریح مدل‌های پژوهش

متغیر وابسته

کیفیت حسابرسی

$TOP10_{it}$: موانع اقتصادی و سیاسی ایران باعث شده ۴ حسابرس بزرگ در ایران فعالیت نداشته باشند. حسابرسان بزرگ قادر به تشخیص شیوه‌های حسابداری نامناسب و مدیریت سود هستند و تمایل بیشتری به جلوگیری از آن دارند (دی انجلو، ۱۹۸۱؛ هلی و لیز، ۱۹۸۱)، بنابراین کیفیت حسابرسی موسسات بزرگ بالاتر از موسسات دیگر در نظر گرفته می‌شود، از سویی دیگر، در نبود چهار موسسه حسابرسی بزرگ در ایران لازم است که در مطالعات مربوط به این حوزه، از معیارهای جایگزین مانند تخصص حسابرس در صنعت، اندازه موسسه حسابرسی و رتبه اعتباری موسسه حسابرسی استفاده گردد. به مانند چنگ و همکاران در این پژوهش از ۱۰ حسابرس بزرگ به عنوان تقاضا برای حسابرسان با کیفیت بالا استفاده نمودیم بنابراین اگر یک شرکت توسط یکی از ۱۰ موسسه بزرگ حسابرسی در ایران حسابرسی شود متغیر ساختگی برابر ۱ است و در غیر این صورت صفر. لازم به ذکر است برای اندازه‌گیری موسسه بزرگ از معیار درآمد موسسات حسابرسی در طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ استفاده شده است به این صورت که ۹ موسسه ای که در هر سال بیشترین درآمد را داشته به علاوه سازمان حسابرسی به عنوان ۱۰ موسسه بزرگ حسابرسی در هر سال انتخاب شده است.

متغیر مستقل

ارتباطات سیاسی

POL_CON_{it} : یک شرکت زمانی که بزرگترین سهامداران و یا مدیران بالارده رابطه نزدیکی با دولت داشتند فرض می شود که با ارتباطات سیاسی می باشد. (فاسیو، ۲۰۰۶)، بنا براین: ارتباطات سیاسی شرکت i در سال t که در صورتی که شرکت دارای اعضای هیئت مدیره وابسته به دولت، مجلس، نهادهای سیاسی و یا وجود سهامدار عمده (بیش از ۵ درصد) دولتی و شبه دولتی در ساختار مالکیت خود باشد، مقدار این متغیر برابر یک و در غیراین صورت، برابر صفر خواهد بود (نیکومرام و همکاران، ۱۳۹۲).

متغیر تعدیلگر

هزینه‌های نمایندگی

AG_COST_{it} : هزینه‌های نمایندگی شرکت i در سال t که برای اندازه گیری آن از ترکیب شش معیار استفاده می شود. توضیح اینکه مقادیر هریک از معیارهای زیر را برای شرکت سالها محاسبه کرده و پس از رتبه بندی به چهار دسته تقسیم میگردند و به یک چهارم اول، امتیازیک؛ به یک چهارم دوم، امتیاز دو؛ به یک چهارم سوم، امتیاز سه؛ به یک چهارم چهارم، امتیاز چهار داده می شود.

۱- اندازه شرکت: لگاریتم طبیعی درآمد فروش شرکت.

۲- فرصت‌های رشد: نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت.

۳- ریسک عملیاتی: انحراف معیار جریان نقد عملیاتی طی سه سال گذشته.

۴- مالکیت شخصی: درصد سهام تحت تملک سهامداران شخصی

۵- اهرم مالی: نسبت بدهی بلندمدت به دارایی‌ها.

۶- جریان نقد آزاد: تفاوت بین جریان نقد عملیاتی و خالص فعالیت‌های سرمایه‌گذاری.

مقادیر بالاتر هرکدام از معیارهای فوق، نشانگر هزینه‌های نمایندگی بیشتر است (چو و وو، ۲۰۱۴).

متغیرهای کنترلی

$INSTITUTE_{it}$ درصد سهامداران نهادی که برابر است با درصد مالکیت سهام شرکت‌هایی نظیر بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و سرمایه‌گذاری و دیگر سهامداران

MAR_BOOK_{it} فرصت‌های رشد شرکت i در سال t که برابر است با نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام (چنگ و همکاران، ۲۰۱۵).

$GROWTH_{it}$ رشد شرکت i در سال t که برابر است با درآمد فروش شرکت در سال t منهای درآمد فروش شرکت در سال $t-1$ تقسیم بر درآمد فروش شرکت در سال $t-1$

$SIZE_{it}$ اندازه شرکت i در سال t که برابر است با لگاریتم طبیعی دارایی‌ها

ROA_{it} بازده دارایی‌های شرکت i در سال t که برابر است با نسبت سودخالص به دارایی‌ها

LEV_{it} اهرم مالی شرکت i در سال t که برابر است با نسبت بدهی بلند مدت به دارایی‌ها

برای آزمون فرضیه‌های اول و دوم مطالعه حاضر، از مدل زیر استفاده می‌گردد که برگرفته از مدل چنگ و همکاران (۲۰۱۵)، می‌باشد:

مدل ۱:

$$TOP10_{it} = \beta_0 POL - CON_{it} + \beta_1 AG - COST_{it} + \beta_2 INSTITUTE_{it} + \beta_3 MAR - BOOK_{it} + \beta_4 GROWTH_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \beta_6 ROA_{it} + \beta_7 LEV_{it} + \varepsilon_{it}$$

برای آزمون فرضیه سوم مطالعه حاضر، از مدل زیر استفاده می‌گردد که برگرفته از مدل چنگ و همکاران (۲۰۱۵) می‌باشد:

مدل ۲:

$$TOP10_{it} = \beta_0 POL - CON_{it} + \beta_1 AG - COST_{it} + \beta_2 (POL - CON_{it} * AG - COST_{it}) + \beta_3 INSTITUTE_{it} + \beta_4 MAR - BOOK_{it} + \beta_5 GROWTH_{it} + \beta_6 SIZE_{it} + \beta_7 ROA_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \varepsilon_{it}$$

یافته های پژوهش

نتایج آمار توصیفی پژوهش

در این بخش به ارائه آمار توصیفی پرداخته شده است. بدین منظور ابتدا با استفاده از نرم افزار استتا آمار توصیفی گرفته شد که مشاهده ضریب چولگی و کشیدگی متغیرها بیانگر وجود داده‌های پرت در برخی متغیرها بوده است. برای رفع این مشکل که امکان ایجاد تورش در نتایج را افزایش می‌دهد نسبت به ترمیم داده‌های پرت اقدام شد. در این پژوهش از دستور وینزورایزینگ برای ترمیم داده‌های پرت استفاده شده است.

جدول (۱): نتایج آمار توصیفی پژوهش

متغیر	نماد	میانگین	کمینه	میانه	بیشینه	انحراف معیار
کیفیت موسسات حسابرسی	TOP 10	۰/۴۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۱	۰/۴۸۶
ارتباطات سیاسی	POL-CON	۰/۲۸۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۱	۰/۴۵۳
هزینه های نمایندگی	A GCOST	۱۵/۴۳۱	۸/۰۰۰	۱۴/۵۴۳	۲۴	۳/۲۳۴
درصد سهامداران نهادی	INSTTUTE	۳۸/۸۷۶	۰/۰۰۰	۲۷/۰۲۰	۹۸/۹۳۶	۳۴/۹۳۷
فرصت های رشد	MB	۲/۴۵۸	-۵۳/۲۱۸	۲/۱۶۰	۱۲۱/۵۱۰	۶/۰۰۰
رشد شرکت	GROW	۰/۱۸۷	-۰/۹۳۱	۰/۱۵۴	۷/۸۱۶	۰/۵۴۲
اندازه شرکت	SIZE	۱۳/۶۷۵	۱۰/۰۲۷	۱۴/۴۵۷	۱۸/۱۵۹	۱/۱۱۳
بازده دارایی ها	ROA	۰/۱۲۱	-۰/۴۰۰	۰/۰۹۲	۰/۶۳۱	۰/۱۱۲
اهرم مالی	LEV	۰/۸۴	۰/۰۰۰	۰/۰۴۳	۰/۵۵۸	۰/۰۸۲

همان‌طور که در نگاره شماره ۱ مشاهده می‌شود، مقدار میانگین متغیر موسسه حسابرسی با کیفیت، ۰/۴۶ است. و این نشان دهنده آن است که ۱۰ حسابرس برتر در ایران تنها ۴۶ درصد شرکت های نمونه در این مطالعه را حسابرسی نمودند و همچنین میانگین برای ارتباطات سیاسی ۰/۲۸ درصد است و این نشان دهنده آن است که ۲۸ درصد از شرکت های نمونه در این مطالعه دارای ارتباطات سیاسی بوده اند. میانگین هزینه های نمایندگی ۱۵/۴۳ است و این نشان دهنده آن است که اکثر شرکت ها به طور متوسط ۱۵ تا ۱۶ واحد هزینه نمایندگی طبق معیارهای ذکر شده داشته اند میانه این متغیر نشان میدهد که نیمی از شرکت های مورد مطالعه تا ۱۵ واحد هزینه نمایندگی داشته اند و اعداد کمینه و بیشینه به ترتیب ۸ و ۲۴ واحد می باشد که در واقع کمترین هزینه نمایندگی ۸ و بیشترین هزینه نمایندگی ۲۴ است. عدد انحراف معیار ۳/۲۳ می باشد که بیانگر انحراف نسبتا مساعد (با توجه به مقدار حداقل و حداکثر) در بین شرکت های نمونه می باشد. میانه ارقام تعهدی اختیاری نشان میدهد که نیمی از شرکت های مورد مطالعه دارای مدیریت سود کاهشی هستند.

میانگین متغیر درصد سهامداران نهادی نشان می دهد که به طور متوسط ۳۸ درصد سهام شرکت های مورد بررسی در دست سهامداران نهادی می باشد در همین راستا نیمی از شرکت ها بیش از ۲۷ درصد سهام آنها در دست سهامداران نهادی می باشد سایر متغیرها نیز در نگاره شماره ۱ مشهود است.

نتایج آمار استنباطی پژوهش

برای آزمون فرضیه های تحقیق از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. در ابتدا قبل از برآزش الگو، میزانه مخطی بین متغیرهای مستقل تحقیق از طریق آزمون تورمواریانس مورد بررسی قرار گرفت. تجربیات عملی حاکی از این است که اگر عامل تورم واریانس بزرگتر از ۵ باشد، مبین وجود یک اخطار احتمالی است و اگر بزرگتر از ۱۰ باشد یک اخطار جدی را یادآور می شود و حکایت از آن دارد که ضرایب رگرسیونی مربوطه به علت هم خطی چندگانه بصورت ضعیفی برآورد شده اند. نتایج این آزمون حاکی از عدم وجود همخطی شدید بین متغیرهای مستقل و کنترلی است. در این پژوهش جهت انتخاب بهترین مدل بین داده های تلفیقی و ترکیبی با روش اثرات ثابت از آزمون چاو (F تست) و جهت انتخاب بهترین مدل بین داده های تلفیقی و ترکیبی با روش اثرات تصادفی از آزمون بروش پاگان و در نهایت جهت انتخاب بهترین مدل بین داده های ترکیبی با روش اثرات ثابت و روش اثرات تصادفی از آزمون هاسمن استفاده شد که نتایج این آزمون ها در نگاره (۲) بطور خلاصه آورده شده است:

نگاره (۲): نتایج آزمون چاو، بروش پاگان و هاسمن

الگوی انتخابی	نوع آزمون					
	هاسمن		بروش پاگان		چاو	
	معناداری	آماره	معناداری	آماره	معناداری	آماره
الگوی اثرات ثابت	۰/۰۰۰۰	۱۱۶/۸۲	۰/۰۰۰۲	۱۰۲/۹۹	۰/۰۰۰۰	۷/۶۴

با توجه به نتایج نگاره فوق مدل های مربوط به فرضیه این پژوهش به روش اثرات ثابت برآورد گردید. قبل از برآورد مدل، لازم است تا برخی از فروض اصلی زیربنائی رگرسیون شامل عدم خودهمبستگی باقیمانده ها، همبستگی مقطعی باقیمانده ها و ناهمسانی واریانس مورد آزمون قرار گیرد. در این تحقیق برای آزمون همبستگی مقطعی باقی مانده ها از آزمون پسران استفاده شده است. با توجه به نتایج آزمون پسران، از آنجاکه سطح معناداری به دست آمده ی آماره ی این آزمون کمتر از سطح خطای مورد انتظار پنج درصد است، فرض صفر این آزمون مبنی بر عدم وجود همبستگی مقطعی بین باقیمانده ها پذیرفته نشده و فرض وجود همبستگی مقطعی تایید می شود که برای رفع این مشکل از آزمون هاشل استفاده گردید. برای بررسی خودهمبستگی سریالی نیز از آزمون والد ریج (۲۰۰۲)، بهره گیری شد. از آنجاکه سطح معناداری بدست آمده ی آزمون و الد ریج کوچکتر از سطح معناداری پنج درصد است، لذا فرض صفر این آزمون رد شده و فرض یک که همان وجود خود همبستگی سریالی و نشان دهنده وجود خود همبستگی مرتبه اول است قبول می گردد و جهت رفع آن از مدل حداقل مربعات ترمیم یافته دستور (AR(1) Xt gls... استفاده و رفع مشکل خودهمبستگی شد. در این پژوهش برای برآورد فرض ناهمسانی واریانس از آزمون والد تعدیل شده بهره گیری شد که نتایج حاکی از وجود مشکل ناهمسانی واریانس بود، لذا ضرورت دارد، به منظور رفع مشکل ناهمسانی واریانس، از مدل های مناسب استفاده شود. در این پژوهش جهت رفع مشکل ناهمسانی واریانس ها از روش حداقل مربعات تعمیم یافته GLS دستور. Xt gls استفاده گردید و مشکل ناهمسانی واریانس ها رفع گردید. جداول مربوط به نتایج آزمون های مذکور بشرح زیر می باشد.

نگاره (۳): نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

نتیجه آزمون	نوع آزمون والد تعدیل شده	
	معناداری	آماره
وجود ناهمسانی واریانس	۰/۰۰۰۰	۱/۶۰۲

نگاره (۴): نتایج آزمون عدم خودهمبستگی سریالی والد ریج

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون
وجود خودهمبستگی سریالی	۰/۰۰۰۰	۷/۱۰۹

نگاره (۵): نتایج آزمون همبستگی مقطعی بین باقیمانده‌ها

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون	الگوی انتخابی
وجود همبستگی مقطعی	۰/۰۰۲۷	۳/۲۱۹	اثرات ثابت

آزمون تشخیص همخطی

در این پژوهش از آزمون عامل تورم واریانس برای بررسی هم خطی بین متغیرها استفاده گردیده است. در صورتی که نتیجه آزمون کمتر از ۵ باشد، هم خطی ضعیف خواهد بود و تاثیر زیادی در نتایج پژوهش ایجاد نخواهد نمود. در نگاره ۶، نتایج حاصل از آزمون تشخیص همخطی نشان داده شده است.

نگاره (۶): نتایج حاصل از آزمون تشخیص همخطی

تفسیر	مدل سوم	مدل اول و دوم		عنوان متغیر
	VIF	VIF		
همخطی وجود ندارد	۱/۵۷	۱/۵۴	TOP 10	کیفیت موسسات حسابرسی
همخطی وجود ندارد	۱/۰۲	۱/۱۷	POL-CON	ارتباطات سیاسی
همخطی وجود ندارد	۱/۰۹	۱/۰۹	A GCOST	هزینه های نمایندگی
همخطی وجود ندارد	۱/۰۱	۱/۰۱	INSTTUTE	درصد سهامداران نهادی
همخطی وجود ندارد	۱/۶۵	۱/۶۴	MB	فرصت های رشد
همخطی وجود ندارد	۱/۰۸	۱/۰۸	GROW	رشد شرکت
همخطی وجود ندارد	۱/۱۳	۱/۱۳	SIZE	اندازه شرکت
همخطی وجود ندارد	۱/۱۹	۱/۲۲	ROA	بازده دارایی ها
همخطی وجود ندارد	۱/۳۲	۱/۱۳	LEV	اهرم مالی
همخطی وجود ندارد	۱/۲۱	۱/۳۴	GROW	رشد شرکت

نتایج آزمون فرضیه های اول و دوم پژوهش

در راستای آزمون فرضیه اول و دوم تحقیق از آزمون رگرسیون لوجستیک برای مدل شماره ۷ استفاده می شود.

نگاره (۷): نتایج آزمون فرضیه اول و دوم پژوهش

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آزمون Z	معناداری
عرض از مبدا	C	-۶/۶۷۵	۱/۱۶۰	-۵/۵۴۴	۰/۰۰۰
ارتباطات سیاسی	Pol-con	۰/۵۹۰	۰/۱۹۰	۳/۶۵۴	۰/۰۰۰
هزینه های نمایندگی	A gcost	۰/۴۵۰	۰/۰۳۶	۳/۲۱۴	۰/۰۰۱
درصد سهامداران نهادی	Insttute	۰/۱۰۳	۰/۰۰۴	۱/۲۳۷	۰/۰۴۲
فرصت های رشد	Mb	-۰/۲۰۱	۰/۰۱۱	-۰/۲۰۴	۰/۰۲۱
رشد شرکت	Grow	۰/۰۴۵	۰/۲۰۹	۰/۱۳۴	۰/۷۲۷
اندازه شرکت	Size	۰/۲۱۲	۰/۱۲۰	۲/۶۰۹	۰/۰۰۳
بازده دارایی ها	Roa	۱/۲۳۰	۰/۸۰۰	۲/۱۷۲	۰/۰۲۲
اهرم مالی	Lev	-۲/۳۳۶	۱/۰۹۴	-۲/۱۷۸	۰/۰۲۹
کنترل سال		بله			
کنترل صنعت		بله			
ضریب تعیین		۰/۱۳۵			
آماره Ir		۱۴۳/۳۳۷			
سطح معناداری آماره Ir		۰/۰۰۰			

با توجه به نتایج نگاره شماره ۷، ارتباطی معنادار بین ارتباطات سیاسی و موسسه حسابرسی با کیفیت برقرار است. به این ترتیب فرضیه اول مطالعه حاضر مبنی بر این که "بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه معنادار وجود دارد"، تأیید می‌شود. نتایج بررسی الگوی اول نشان می‌دهد که ضریب متغیر ارتباطات سیاسی بر موسسات حسابرسی با کیفیت ۰/۵۹۰ بوده است که نشان دهنده تاثیر مثبت این متغیر بر موسسات حسابرسی با کیفیت است و این بدان معنا می‌باشد که ارتباطات سیاسی شرکت باعث انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت می‌گردد که در نتیجه متضاد با نتایج چنگ و همکاران (۲۰۱۵) است. یک دلیل قابل قبول می‌تواند این باشد که حسابرسان با کیفیت بالا در متقاعد کردن سرمایه‌گذاران خارجی که شرکت‌های با ارتباطات سیاسی به دنبال سلب مالکیت سهامداران جز نیستند، موثرتر هستند. بنابراین شرکت‌های با ارتباطات سیاسی به احتمال زیاد حسابرسان با کیفیت بالا را انتخاب می‌کنند تا به عنوان یک مکانیسم اتصال مشکلات سازمان و سوءظن اطلاعات نامتقارن را کاهش دهند. همچنین ارتباطی مستقیم و معنادار بین هزینه‌های نمایندگی و موسسه حسابرسی با کیفیت برقرار است. به این ترتیب فرضیه دوم مطالعه حاضر مبنی بر این که "بین هزینه‌های نمایندگی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه معنادار وجود دارد"، تأیید می‌شود. و این بدان معنی می‌باشد که با افزایش هزینه‌های نمایندگی احتمال انتخاب موسسه حسابرسی با کیفیت افزایش پیدا می‌کند. همچنین درصد سهامداران نهادی، اندازه شرکت، بازده دارایی‌ها دارای رابطه مستقیم و معنادار با متغیر وابسته می‌باشند و متغیر اهرم مالی، رابطه معکوس و معنادار با متغیر وابسته دارد. علاوه بر این، درباره قدرت مدل نیز لازم به ذکر است که سطح معناداری آماره LR زیر ۰/۰۵ است و نشان می‌دهد که مدل معتبر است. آماره LR نیز برابر ۱۴۳/۳۳۷ است که نشان از قدرت بالای مدل دارد. ضریب تعیین مکفادن نیز حدود ۰/۱۳۵ است که نشان می‌دهد تنها حدود ۱۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته قابل توضیح توسط متغیرهای مستقل و کنترلی است.

نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش

در راستای آزمون فرضیه سوم تحقیق از آزمون رگرسیون لوجستیک برای مدل شماره ۸ استفاده می‌شود.

نگاره (۸): نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش

متغیر	نماد	ضرایب	خطای استاندارد	آزمون Z	معناداری
عرض از مبدا	C	-۰/۶۵۴	۱/۲۹۶	-۵/۱۵۴	۰/۰۰۰
ارتباطات سیاسی	Pol-con	۰/۳۱۹	۰/۹۷۶	۳/۱۳۲	۰/۰۰۲
هزینه های نمایندگی	A gcost	۰/۱۴۳	۰/۰۴۸	۲/۳۲۱	۰/۰۰۵
ارتباطات سیاسی*هزینه نمایندگی	Pol*agcost	۰/۰۸۷	۰/۰۶۴	۵/۵۴۳	۰/۰۰۰
درصد سهامداران نهادی	Insttute	۰/۰۰۱	۰/۰۰۴	۱/۷۶۵	۰/۰۵۴
فرصت های رشد	Mb	-۰/۰۰۱	۰/۰۱۲	-۰/۰۹۸	۰/۹۴۳
رشد شرکت	Grow	۰/۰۱۶	۰/۲۰۸	۰/۰۵۶	۰/۹۵۲
اندازه شرکت	Size	۰/۳۰۸	۰/۱۲۰	۲/۶۵۴	۰/۰۱۰
بازده دارایی ها	Roa	۱/۲۷۹	۰/۷۶۸	۱/۷۶۵	۰/۰۴۹
اهرم مالی	Lev	-۲/۸۹۷	۱/۰۸۹	-۲/۳۴۲	۰/۰۲۳
کنترل سال		بله			
کنترل صنعت		بله			
ضریب تعیین		۰/۱۳۵			
آماره lr		۱۴۶/۲۳۵			
سطح معناداری آماره lr		۰/۰۰۰			

با توجه به نتایج نگاره شماره ۸، ارتباطی مستقیم و معنادار بین ارتباطات سیاسی*هزینه های نمایندگی با موسسه حسابرسی با کیفیت برقرار است. به این ترتیب فرضیه سوم مطالعه حاضر مبتنی بر این که "هزینه های نمایندگی، رابطه بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت را تحت تاثیر قرار می دهد"، مورد تأیید قرار می گیرد و میتوان گفت آن را تشدید می کند. گفتنی است متغیرهای اقلام تعهدی اختیاری، اندازه شرکت، بازده دارایی ها و دارای رابطه مستقیم و معنادار با متغیر وابسته می باشند و متغیر اهرم مالی، رابطه معکوس و معنادار با متغیر وابسته دارد. علاوه بر این، درباره قدرت مدل نیز لازم به ذکر است که سطح معناداری آماره LR زیر ۰/۰۵ است و نشان می دهد که مدل معتبر است. آماره LR نیز برابر ۱۴۶/۲۳۵ است که نشان از قدرت بالای مدل دارد. ضریب تعیین مک فادن نیز حدود ۰/۱۳۵ است که نشان می دهد تنها حدود ۱۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته قابل توضیح توسط متغیرهای مستقل و کنترلی است.

نتیجه گیری

نتایج بررسی ها به طور خلاصه نشان داد که بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد؛ بین هزینه های نمایندگی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد؛ و هزینه های نمایندگی، رابطه مستقیم بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت را تشدید می کند. پژوهش های اخیر شواهدی تجربی ارائه نمودند مبنی بر این که شرکت های دارای ارتباطات سیاسی، از مزایای اقتصادی متعددی بهره مند می شوند بنابراین احتمال کمتری دارد تا حسابرسان با کیفیت بالا را انتخاب کنند تا مدیریت سود و رفتارهای فرصت طلبانه را مخفی نمایند. و از طرفی ممکن است شرکت های دارای ارتباطات سیاسی، به منظور پرهیز از هزینه های نمایندگی مرتبط با ارتباطات سیاسی، به احتمال بیشتری حسابرسان با کیفیت بالا را انتخاب کنند. بنابراین، ارتباطات سیاسی می تواند دارای اثر منفی بر انتخاب حسابرسان با کیفیت باشد. و

مسائل نمایندگی می‌تواند دارای اثر مثبت بر انتخاب حسابرسان باکیفیت باشند. نتیجه فرضیه اول مطالعه حاضر مبنی بر این که بی‌نارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد را می‌توان منطبق با نتایج چانی و همکاران (۲۰۱۱)، و گودهامی و همکاران (۲۰۱۸)، و متضاد با نتایج ژانگ و همکاران (۲۰۱۰)، دانست. دیگر نتیجه مطالعه حاضر مبنی بر این که بین هزینه‌های نمایندگی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت، رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد را نیز می‌توان منطبق با نتایج و استدلال‌های آگنس‌چنگ و همکاران (۲۰۱۹)، و چوووو (۲۰۱۴)، و در تضاد با نتایج جلیل و رحمان (۲۰۱۰)، دانست. نتیجه فرضیه سوم مطالعه حاضر مبنی بر این که هزینه‌های نمایندگی، رابطه مستقیم بین ارتباطات سیاسی شرکت و انتخاب موسسات حسابرسی با کیفیت را تشدید می‌کند نیز منطبق با نتایج آگنس‌چنگورتنگا (۲۰۰۹)، چانی و همکاران (۲۰۱۱)، چو و وو (۲۰۱۴)، و گودهامی و همکاران (۲۰۱۴)، و متضاد با نتایج ژانگ و همکاران (۲۰۱۰)، و جلیل و رحمان (۲۰۱۰)، است. باتوجه به نتایج مطالعه حاضر، به سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود که در نظر داشته باشند افزایش هزینه‌های نمایندگی می‌تواند با افزایش ضرورت نظارت بیشتر و دقیق‌تر بر مدیریت شرکت، تمایل اعضای هیئت مدیره وابسته به دولت یا سهامداران عمده دولتی و شبه دولتی به استفاده از حسابرسان باکیفیت را می‌افزاید که این امر موید دقت و نظارت اعضای هیئت مدیره وابسته به دولت یا سهامداران عمده دولتی و شبه دولتی بر شرکت است. به این ترتیب، وجود ارتباطات سیاسی می‌تواند معیاری مناسب برای سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه باشد که البته باید در کنار سایر عوامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. گفتنی است در این مطالعه، به بررسی رابطه خطی ارتباطات سیاسی، هزینه‌های نمایندگی و موسسه حسابرسی با کیفیت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد که می‌توان در مطالعات آتی، با استفاده از رویکردهای نوین اقتصادسنجی و همچنین بررسی ادبیات متناقض در این حوزه، ارتباطات غیرخطی را نیز مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. ضمناً یکی از متغیرهای مستقل مطالعه حاضر، ارتباطات سیاسی شرکت بوده است که برای سنجش آن از حضور عمده‌نهادهای دولتی شبه دولتی در ساختار مالکیت شرکت یا حضور اشخاص دولتی در هیئت مدیره شرکت استفاده شد. لذا به محققان و دانشجویان پیشنهاد می‌شود تا در مطالعات آتی، از سایر معیارهای محاسبه ارتباطات سیاسی شرکت مانند آنچه در مقاله رضایی و ویسی (۱۳۹۳)، به کاررفته، استفاده نمایند و نتایج را مقایسه و جمع‌بندی کنند.

منابع

- ✓ ایزدی‌نیا، ناصر، میرزائی، مهدی، (۱۳۹۴)، تاثیر ارزشگذاری بالای سهام بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و اقلام تعهدی اختیاری. مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۳، شماره ۴۵، صص ۳۱-۸۰.
- ✓ اسدی، زینب، (۱۳۹۲)، بررسی ارتباط غیرخطی بین سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت و عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (به تفکیک صنعت)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تربیت مدرس.
- ✓ باغبانی، مهدی، بحرینی، وحید، سلیمانی، مجتبی، (۱۳۹۲)، تأثیر حاکمیت شرکتی بر انتخاب حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش ملی بررسی راهکارهای ارتقاء مباحث مدیریت، حسابداری و مهندسی صنایع در سازمان‌ها، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران.
- ✓ بلکوئی، احمدریاحی، (۱۳۸۱)، تئوریهای حسابداری، ترجمه، علی پارسائیان، تهران، انتشارات پژوهش‌های فرهنگی، چاپ اول.
- ✓ بنی مهد، بهمن، حساس یگانه، یحیی، یزدانیان، نرگس، (۱۳۹۲)، ارتباطات سیاسی و تغییر حسابرسی، شواهدی از موسسات حسابرسی بخش خصوصی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۲، شماره ۸، صص ۱-۱۲.

- ✓ بنی‌مه‌د، بهمن، جعفری معافی، رضا، (۱۳۹۲)، کیفیت ارقام تعهدی و انتخاب حسابرس. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۳۷، صص ۸۱-۹۸.
- ✓ بنی‌مه‌د، بهمن، شریف، محسن، (۱۳۸۹)، بررسی عوامل موثر بر رتبه‌بندی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران از لحاظ کیفیت افشاء و به موقع بودن، مجله حسابداری مدیریت، دوره ۳، شماره ۷، صص ۵۱-۶۳.
- ✓ حساس یگانه، یحیی، (۱۳۸۵)، تأثیر فرهنگ بر سیستم حاکمیت شرکتی، مجله حسابدار، دوره ۱۷۲، صص ۱۹-۲۱.
- ✓ خدادادی، ولی، قربانی، رامین، خوانساری، نیکو، (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر حق‌الزحمه حسابرسی، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۱، شماره ۱، صص ۵۷-۷۲.
- ✓ خواجوی، شکراله، صالحی‌نیا، محسن، (۱۳۹۴)، محدودیت‌های تأمین مالی و رشد شرکت مطالعه موردی، بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابداری مالی، دوره ۷، شماره ۲۵، صص ۲۹-۴۸.
- ✓ عزیززی، اصغر، (۱۳۸۹)، تبیین رابطه بین مدیریت سود و کیفیت حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
- ✓ محمدی خشویی، حمزه، (۱۳۸۶)، ارزیابی اثر هزینه‌های نمایندگی بر قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- ✓ ملکیان، اسفندیار، پاشایی، علی، (۱۳۹۱)، تأثیر نظام راهبری شرکتی بر انتخاب حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۲، شماره ۱، صص ۲۱-۳۱.
- ✓ نجاری، محمدرضا، بزرگر، قدرت‌اله، (۱۳۹۴)، بررسی ارتباط بین ارتباطات سیاسی هیات مدیره و سیاست تقسیم سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پنجمین کنفرانس ملی و سومین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت.
- ✓ نیکومرام، هاشم، بنی‌مه‌د، بهمن، رهنمای رودپشتی، فریدون، کیائی، علی، (۱۳۹۲)، دیدگاه اقتصاد سیاسی و مدیریت سود، حسابداری مدیریت، دوره ۶، شماره ۱۸، صص ۳۱-۴۳.
- ✓ ابراهیمی، کاظم، بهرامی نسب، علی، اسحاق کریمی، (۱۳۹۸)، ارتباطات سیاسی، کیفیت حسابرسی، بحران مالی، هزینه‌های نمایندگی، دانش حسابرسی، شماره ۷۳، صص ۷۹-۱۰۲.
- ✓ رضوانیراز، کریم، حقیقت، حمید، رمضان احمدی، محمد، رکابدار، قاسم، (۱۴۰۱)، بررسی نقش واسطه‌های هزینه‌های نمایندگی بر رابطه بین کیفیت سود، افشای اختیاری و هزینه سرمایه، پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۱۲، شماره ۴، صص ۷۱-۹۸.
- ✓ متوفی، علیرضا، مهرپرور، متینه، (۱۳۹۸)، رابطه ارتباطات سیاسی و هزینه نمایندگی شرکت با توجه به نقش تعدیلی کیفیت حسابرسی، حسابداری و منافع اجتماعی، دوره ۹، شماره ۳، صص ۱۵۷-۱۸۴.
- ✓ Bliss, M. A., Gul, F. A. and Majid, A. (2011). Do Political Connections Affect the Role of Independent Audit Committees and CEO Duality? Some Evidence from Malaysian Audit Pricing. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 7, 82-98.
- ✓ Boubakri, N., Claude, J., and Saffar, W. (2012). The impact of political connections on firms operating performance and financing decisions. *The Journal of Financial Research*, 3, 397-423.
- ✓ Boubakri, N., Omrane, G., & Mishra, W. (2012). Political connection and the cost of equity capital. *Journal of Coporare Financial journal homepage: www.elsevier.com/locate/jcorpfin*.
- ✓ Brooks, L. (2016). Political Connection and the Demand for Industry Specialist Auditors. *Accounting and Finance Research*, 5 (1), 210-231.

- ✓ Bushman, R. and Piotroski, J. (2006). Financial Reporting Incentives for Conservative Accounting: The Influence of Legal and Political Institutions. *Journal of Accounting & Economics*, 42, 107–148.
- ✓ Chaney, P.K., Faccio, M. and Parsley, A. (2011). The Quality of Accounting Information in Politically Connected Firms. *Journal of Accounting and Economics*, 51 (1 and 2), 58–76.
- ✓ Cull, R., and Xu, L.C. (2005). Institutions, ownership, and finance: the determinants of profit reinvestment among Chinese firms. *Journal of Financial Economics*, 77 (1), 117-146.
- ✓ Dinc, I. S. (2005). Politicians and banks: Political influences on government-owned banks in emerging markets. *Journal of Financial Economics*, 77 (2).
- ✓ Duchin, R. and Sosyura, D. (2012). The politics of government investment. *Journal of Financial Economics*, 106 (1), 24-48.
- ✓ Dye, R. A. (1998). Earnings Management in an Overlapping Generations Model. *Journal of Accounting Research*, 26 (2), 195-235.
- ✓ Fan, J. P. H. & Wong, T. J. (2005). Do External Auditors Perform a Corporate Governance Role in Emerging Markets? Evidence from East Asia. *Journal of Accounting Research*, 43(1), 35–72.
- ✓ Guedhami, O., Pittman, J.A. and Saffa, W. (2014). Auditor choice in politically connected firms. *Journal of Accounting Research*, 52 (1), 107-162.
- ✓ Habib, A. and Bhuiyan, M.B.U. (2011). Audit firm industry specialization and the audit report lag. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20 (1), 32-44.
- ✓ Houston, J., Jiang, L., Lin, C. and Ma, Y. (2014). Political connections and the cost of bank loans. *Journal of Accounting Research*, 52(1), 193-243.
- ✓ Kellogg, I., and L. Kellogg. (1991). *Fraud, Window Dressing, and Negligence in Financial Statements*. Shepard's/McGraw Hill, Colorado Springs.
- ✓ Kim, Y. and Park, M. S. (2014). Real activities manipulation and auditors' client retention decision. *The Accounting Review*, 89 (1), 367-401.
- ✓ Kouki, M. & Guizani, M. (2009). ownership structure and dividend policy: Evidence from the Tunisian stock market. *European journal of Scientific Research*, 25 (1), 42–53.
- ✓ Leung, N.W. and Cheng, M.A. (2014). Corporate Governance Mechanisms and Auditor Choice: Evidence from China. *International Journal of Business and Management*, 9 (9), 41-56.
- ✓ Mosco, V. (2009). *Political Economy of Communication: Rethinking and Renewal*. Second Edition. London: Sage [“Overview of the Political Economy of Communication,” and “What is Political Economy?: Definitions and Characteristics”, 1-36.
- ✓ Yaffee, R.(2003). *A Primer for Panel Data Analysis*. New York University, Information Technology Service.
- ✓ Zingales, L., & Raghuram G. (2008). Financial Dependence and Growth. *The American Economic Review*, 88(3), 559-586.